

Forsøg at få System i realkompetencerne

"Det skal være tydeligt at der er sket en udvikling fra de starter til de går herfra". Ordene stammer fra en produktionsskolelærer. Og det er helt tydeligt at produktionsskolerne gerne vil synliggøre at de gør en forskel for de unge. 79 skoler har bidraget til at give et overblik over hvilke forskellige redskaber der anvendes til at dokumentere produktionsskoleelevernes faglige, sociale og personlige udvikling.



Det kan man læse om i en ny rapport "Realkompetencevurdering i produktionsskolen" skrevet af pædagogisk konsulent Axel Hoppe.

"Realkompetencer – det du kan". Sådan lyder indledningen til redegørelsen til Folketinget i november 2004 hvor ambitionen er at sætte det enkelte menneskes samlede kompetencer i centrum. Mulighederne for anerkendelse af realkompetencerne skal forbedres så den enkelte kan blive mere efterspurgt på "et foranderligt arbejdsmarked". Realkompetencer handler om det vi lærer i de sammenhænge vi indgår i. En sådan sammenhæng er produktionsskolerne. Og at de unge lærer noget i den sammenhæng, er der mange der gerne vil fortælle om; men hvordan står det til når det skal dokumenteres?

MANGFOLDIGHED OG STOR SPREDNING

Samtlige produktionsskoler modtog i juni 2005 en indbydelse til at bidrage til to projektfølber om realkompetencer: Et socialfondsprojekt om at udvikle en "værktøjskasse" til vurdering af realkompetencer på produktionsskolen, og et FoU-projekt der havde en grundlæggende begrebsafklaring og indholdsbeskrivelse som mål. 79 skoler deltog i et telefoninterview om hvordan de dokumenterer på skolerne. Og det viser et temmelig broget billede. Alle skoler arbejder med den lovpligtige forløbsplan, men ellers spænder det relativt vidt:

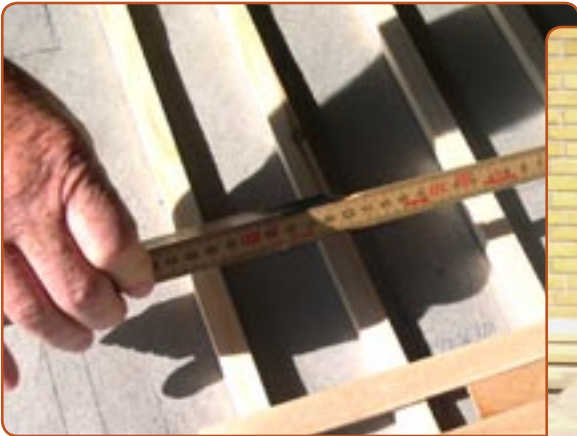
Forløbsplan	Logbog	Udd. plan	Portfolie	Samtaleskema	MIDAS	Test	"kan" liste	Udtalelse	Observation	Andet
79	27	48	24	47	12	27	18	24	36	38
100 %	34%	64%	30%	59%	15%	34%	23%	30%	46%	48%

Der bliver arbejdet seriøst og systematisk på mange skoler, men noget entydigt og umiddelbart sammenligneligt mønster er der ikke. Det er tydeligt at mange skoler har eksperimenteret på egen hånd. Der har ikke været nogen stor tradition for at dokumentere på produktionskolen, og når det så oven i købet også er de "bløde kompetencer" man skal skaffe dokumentation for, så virker opgaven diffus, ja nogen vil måske ligefrem finde den upassende og grænseoverskridende. For hvordan er det nu lige at man godtgør at eleven har været gennem en social og personlig udvikling – uden at udstille eleven og uden at blive lommepsykologisk eller terapeutisk?

til en konkret arbejdsopgave? I produktionskoleregi handler det primært om den læring og udvikling der er forbundet med at deltage i forpligtende arbejdsfællesskaber og udføre reelt arbejde i værkstedet – også kaldet situeret læring.

ANBEFALINGER I RAPPORTEN

Skoleformen bliver nødt til at arbejde endnu mere målrettet med realkompetencevurdering. Det konkluderer rapporten på baggrund af de mange forskellige interviews. Produktionsskolen bliver i stigende omfang mødt med krav om at kunne vise målbare effekter



Model af en terrasse



Samarbejde

LÆRING OG DOKUMENTATION I VÆRKSTEDET

For at komme tættere på en forståelse af hvordan de enkelte skoler har grebet deres dokumentationspraksis an, og for at få et indblik i hvilke overvejelser og dilemmaer der er forbundet med at dokumentere, blev der gennemført fokuserede gruppeinterviews med henholdsvis medarbejdere og elever på 5 skoler. I gruppeinterviewene blev der lagt vægt på hvordan man kan dokumentere og værdsætte elevernes kompetenceudvikling i løbet af et produktionskoleforløb – og hvorfor man skal det. Hvordan arbejdes med elevens faglige, sociale og personlige udvikling og handlekompetence, dvs. det at være parat til at omsætte viden til handling i forhold

af et produktionskoleforløb. Der må udvikles valide metoder. Metoder der rent faktisk undersøger det vi er interesserede i at måle, og ikke kun det der er let at måle, – såsom paratviden, stavning, regning, svejsning etc. Metoderne skal være pålidelige. Hvordan måles fx omsorgsevne, iværksætterevne, evne til at træffe valg og lign.? Og hvordan undgår man at målemetoderne kommer til at blive styrende for arbejdet i værkstedet? Det afgørende bliver at udvikle metoder og redskaber der anerkendes af de unge selv, af uddannelsessystemet og af arbejdsmarkedet. Der er behov for at sætte fokus på formelle uddannelsesaktiviteter, som giver autoriserede beviser på kompeten-

cen. Men også på ikke-formelle uddannelsesaktiviteter hvor der i højere grad end tidligere skal skabes konsensus om metoder og redskaber, så kompetenceudviklingen kan godkendes ligegyldigt hvilken produktionsskole man kommer fra. Det er vigtigt at sikre at realkompetencevurderingen får reel uddannelsesmæssig betydning for de unge.

HVOR GÅR GRÆNSEN?

Hvordan sikrer man at der gennem realkompetencevurderingen ikke sker en forøget marginalisering af uddannelsessvage elever? Og hvordan sikrer man produktionsskolens læringsteoretiske optik dvs. det at se læring som en social praksis, samtidig med at man tager højde for hvad der møder eleven når denne går videre til fx en individuelt og mere teoretisk orienteret læringstilgang?

En anden meget central diskussion handler om hvad der egentlig skal gøres til genstand for en realkompetencevurdering? Hvad kan bruges i den unges videre forløb efter produktionsskoleopholdet? Et naturligt snit vil være at lade realkompetencevurderingen omfatte elevernes synlige adfærd – altså det der kan observeres. I rapporten betegnes det *”den udadrettede kvalificering og selvbestemmelse”*, dvs. den faglige og den sociale kompetence. Elevens tanker og følelser, dvs. selvrefleksion og følelsesmæssig kontakt, som i rapporten betegnes *”den indadrettede kvalificering og selvbestemmelse”*, vil mere oplagt kunne betragtes som dels et individuelt anliggende for den unge, dels noget denne kan snakke med læreren eller vejlederen om uden at det skal bedømmes.

HVORDAN I PRAKSIS?

De senere år har produktionsskolerne arbejdet mere og mere med reelt kompetencegivende uddannelser, fx

egu, den produktionsbaserede lærlingeuddannelse og forskellige certificerede kurser.

Disse tiltag kan bl.a. styrkes gennem et øget samarbejde med erhvervsskolerne. Men der er også brug for at kunne dokumentere ikke-formelle faglige kompetencer, som fx kvalitetsbevidsthed, opgaveforståelse, mødepræcision – kompetencer der kan bruges i mange forskellige sammenhænge. Ligeledes må der sættes fokus på basiskompetencerne: sprog, matematik, læsning, skrivning og IKT – fx i samarbejde med andre skoleformer.

Når dokumentationen gælder de sociale kompetencer, er det relevant at fokusere på de kompetencer der efterspørges på arbejdsmarkedet i dag, som fx samarbejdsevne, ansvarlighed, empati og fleksibilitet – enkelte huske at disse kompetencer i høj grad er præget af den sammenhæng den enkelte indgår i. Elementer som gruppedynamik og personlig kemi spiller også en afgørende rolle. Det er væsentligt at fokusere på at den sociale udvikling ikke kun skal være til samfundets nytte, men også skal være motiveret af den enkeltes behov for personlig udvikling. Ellers risikerer man at de sociale kompetencer bliver udvendige.

Endelig kan man også arbejde progressivt med de personlige kompetencer, som fx selvværd, refleksion og følelsesmæssig kompetence. Her frarådes det blot i rapporten at stille krav om dokumentation *”da arbejdet med udviklingen af disse kompetencer let kan få karakter af terapi”* (side 63 i rapporten). Man kan i det hele taget diskutere hvor tæt uddannelsesinstitutioner skal gå på den enkelte elev, eftersom man nemt kan komme til at bevæge noget der kræver længere tid end et år at arbejde ordentligt.

Rapporten kan downloades på PSF's hjemmeside www.psf.nu (under Pædagogisk nyt)

/tt

OPLÆG TIL DISKUSSION

Rapporten *”Realkompetencevurdering i produktionsskolen”* har mindst to funktioner.

På den ene side giver den et indtryk af dels hvad der allerede arbejdes med rundt på de forskellige produktionsskoler, dels hvad de involverede synes det er problematisk, men også udfordrende og spændende at arbejde med.

På den anden side lægges der i høj grad op til diskussion. Hvordan arbejder vi mest konstruktivt med realkompetencevurderingen i fremtiden? Hvad skal det bruges til, og hvor meget vil det betyde for produktionsskolen som skoleform.

”Det er undervisningen på værkstedet og de daglige samtaler, der rykker – ikke de formelle samtaler. De kan bruges til at dokumentere fremskridt og mål for fremtiden.”

(s. 39) Citat fra produktionsskolelærer

”Der er styrke i at lave systemer der anskueliggør læreprocesserne: Arbejdsskemaer, mapper, tavler og samtaleark. Så man får spurgt om de samme ting.”

(s. 46) Citat fra produktionsskolelærer